

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра таксації лісу та лісового менеджменту

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор ННІ лісового і садово-
паркового господарства

проф. Р. Д. Васишин

« 03 » травня 2024 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри таксації лісу та лісового менеджменту

Протокол № 11 від 20.05.2024 р.

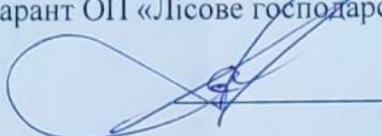
Т.в.о. завідувача кафедри

 В. В. Миронюк

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Лісове господарство»

Гарант ОП

 О. П. Бала

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВАЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Спеціальні види впорядкування лісів

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань _____ 20 – «Аграрні науки та продовольство»

Спеціальність _____ 205 – «Лісове господарство»

(шифр і назва спеціальності)

Освітня програма _____ «Лісове господарство»

(шифр і назва програми)

ННІ лісового і садово-паркового господарства

Розробник: доц., докт. с.-г. н., доц. Матушевич Л.М.

Київ – 2024 р.

Опис навчальної дисципліни Спеціальні види впорядкування лісів (назва)

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Магістр	
Спеціальність	205 «Лісове господарство»	
Освітня програма	Лісове господарство	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5,0	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)		
Форма контролю	<i>Екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Курс (рік підготовки)	2	2
Семестр	3	3
Лекційні заняття	<i>30 год.</i>	<i>10 год.</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>20 год.</i>	<i>10 год.</i>
Лабораторні заняття	–	–
Самостійна робота	<i>100 год.</i>	<i>130 год.</i>
Індивідуальні завдання	–	–
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	<i>10 год.</i>	

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета: полягає в отриманні відповідного обсягу теоретичних знань, необхідних для підготовки високопрофесійного спеціаліста-лісовпорядника, здатного відразу включитися в роботу в об'єднанні «Укрдержліспроект» та інших виробничих та наукових установах відповідного профілю. Набутті вмій на сучасному рівні висвітлювати теоретичні й практичні питання лісовпорядкування, пов'язані зі специфікою впорядкування мисливських угідь, рекреаційних, заповідних та захисних, а також гірських та радіаційно забруднених лісів, стиглістю лісу, віком головної рубки, розміром лісокористування, організацією лісовпорядної діяльності, а також проектуванням господарських заходів.

Завдання: полягають у професійній підготовці фахівців лісового профілю з питань специфіки впорядкування рекреаційних, захисних, заповідних та гірських лісів, мисливських господарств, національних парків, садово-паркових об'єктів, міських лісів тощо, а також проектування лісогосподарських заходів, направлених на забезпечення раціонального, безперервного та невиснажливого користування лісом, підвищення продуктивності, відтворення, охорону та захист лісів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні напрями та перспективи розвитку лісового господарства і лісовпорядкування в Україні;
- порядок проведення ландшафтної таксації рекреаційних лісів на основі ділянкового методу лісовпорядкування;
- теорію нормального лісу як теоретичну основу безперервного невиснажливого та сталого лісовпорядкування;
- теоретичні основи ведення впорядкування мисливських господарств в Україні;
- порядок проведення впорядкування захисних лісів лінійного типу;
- сучасні досягнення вітчизняної та зарубіжної науки з методів і техніки лісовпорядкування.

вміти:

- застосувати лісовпорядні методи під час виконання лабораторних робіт;
- проводити актуалізацію таксаційних показників деревостанів;
- розраховувати ступінь використання лісових земель лісогосподарського підприємства;
- визначати конструкції лісосмуг під час проведення агролісомеліоративного впорядкування лісів;
- визначати КВ (коефіцієнт водорегулювання) для окремих деревостанів та об'єктів в цілому.

Набуття компетентностей:***інтегральна компетентність (ІК):***

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі лісового, мисливського та садово-паркового господарства або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 5. Здатність розробляти проекти та управляти ними.

ЗК 6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

СК 1. Здатність критично осмислювати проблеми лісового господарства й дотичні міждисциплінарні проблеми та приймати ефективні рішення щодо їх вирішення.

СК 3. Здатність оцінювати регіональні особливості природно-кліматичних умов для організації ефективного лісового господарства, виконання лісами різнопланових функцій та збільшення площ лісів.

СК 5. Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі лісового господарства у широких або мультидисциплінарних контекстах.

СК 6. Здатність здійснювати просвітницьку діяльність серед населення для формування в них екологічного мислення, свідомості та відповідальності за стан довкілля.

Програмні результати навчання (ПРН):

РН 1. Спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері лісового господарства та є основою для оригінального мислення, забезпечення сталого розвитку та проведення досліджень.

РН 4. Відшукувати необхідні дані в науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати ці дані;

РН 6. Оцінювати стан лісових фітоценозів, лісові ресурси в конкретних лісорослинних умовах, їх потенціал та прогнозувати можливості використання.

РН 7. Розробляти та реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері лісового господарства з урахуванням доступних ресурсів та ризиків, а також економічних, правових та екологічних аспектів.

РН 11. Застосовувати сучасні експериментальні та математичні методи, цифрові технології та спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язання складних задач лісового та мисливського господарства.

РН 12. Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань та створення нових технологій й продуктів лісового та мисливського господарства та в ширших мультидисциплінарних контекстах.

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:

– повного терміну денної (заочної) форми навчання.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тиж-ні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи спеціальних видів лісовпорядкування, впорядкування і таксації рекреаційних, заповідних та гірських лісів														
Тема 1. Загальні поняття про спеціальні види впорядкування лісів	I	6	2	2			2	10	2					8
Тема 2. Особливості таксації лісів рекреаційного призначення	I	14	2	2			10	10		2				8
Тема 3. Особливості таксації міських зелених насаджень та природно-заповідних лісів	II	14	2	2			10	8						8
Тема 4. Особливості впорядкування лісів рекреаційного призначення	II	14	4	2			10	10	2					8

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тиж-ні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Тема 5. Лісові заповідні території України та особливості їх впорядкування	II	8	2	2			4	10		2			8	
Тема 6. Теорія нормального лісу як теоретична основа підвищення продуктивності лісів	III	8	2	2			4	10		2			8	
Тема 7. Особливості впорядкування гірських лісів та радіаційно-забруднених територій	III	6	2	2			2	12	2				10	
Разом за змістовим модулем 1	70		16	14			42	70	6	6			58	
Змістовий модуль 2. Впорядкування захисних лісів та мисливських угідь. Сучасний стан лісовпорядкування														
Тема 8. Таксація мисливських угідь та захисних насаджень	III	8	2	2			4	10	2				8	
Тема 9. Агролісомеліоративне впорядкування захисних лісових насаджень на землях сільськогосподарських підприємств	IV	8	2	2			4	10		2			8	
Тема 10. Організація і управління мисливським господарством, облік мисливської фауни	IY	8	2	2			4	10		2			8	
Тема 11. Типологія, бонітування, оптимальна ємкість мисливських угідь. Проектні роботи у мисливських господарствах	IV-V	8	4	2			4	8					8	
Тема 12. Сучасний стан впорядкування і обліку лісів в Україні та світі	V	8	4	2			4	10	2				8	
Разом за змістовим модулем 2	80		14	14			48	80	6	6			68	
Усього годин		150	30	30			90	150	12	12			126	

3. Теми практичних занять

№ з.п.	Назва теми	Кількість годин
1	Подеревна та лінійна таксація зелених насаджень	2
2	Визначення ландшафтних показників рекреаційних ділянок	2
3	Складання ландшафтно-рекреаційного опису кварталів та визначення біомаси ярусів насаджень	2
4	Функціональне зонування території лісопарку	2
5	Розрахунок потенційної продуктивності лісових земель окремого лісогосподарського підприємства. Контрольна робота по 1 модулю.	2
6	Складання схеми та відомості ділянок віднесених та переведених до захисної смуги.	2
7	Складання відомості та плану типології і бонітування мисливських угідь господарства.	2
8	Визначення середнього бонітету та розрахунок оптимальної ємкості угідь мисливського господарства за основними видами диких тварин.	2
9	Планування мисливсько-господарських заходів	2
10	Розрахунок динаміки таксаційних показників модальних деревостанів	2
Разом		20

4. Теми самостійної роботи

№ з.п.	Назва теми	Кількість годин
1	Побудова інвентаризаційного плану об'єкта зеленого господарства	2
2	Побудова схеми естетичної оцінки виділів	2
3	Розподіл площі земель лісогосподарського призначення за таксаційними та ландшафтними показниками	2
4	Розрахунок середніх показників ландшафтно-оцінки для лісових земель	2
5	Розрахунок коефіцієнта водорегулювання (КВ) деревостанів	2
Разом		7

5. Засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен;
- модульні тести;
- реферати, презентації;

- розрахункові та розрахунково-графічні роботи;
- захист практичних робіт;
- тематичні співбесіди.

6. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- самостійна робота (виконання завдань);
- індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.

7. Методи оцінювання:

- екзамен;
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- командні проекти;
- реферати, есе;
- захист практичних робіт;
- презентації та виступи на наукових заходах.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти. Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України».

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна та результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу здобувача вищої освіти з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$.

9. Навчально-методичне забезпечення

електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn –

СВВЛ: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2593>);

- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти.

10. Рекомендовані джерела інформації

Базові:

1. Каганяк Ю. Й., Строчинський А. А., Горошко М. П. Лісопарковпорядкування : навчальний посібник. Львів. «Тріада плюс», 2009. 360 с.
2. Каганяк Ю. Й., Горошко М. П., Король М. М., Часковський О. Г. Інвентаризація садово-паркових об'єктів : навчальний посібник. Львів : Вид-во «Камула», 2014. 220 с.
3. Миронюк В. В., Свинчук В. А. Білоус А. М., Васишин Р. Д. Лісова таксація : навчальний посібник. Київ. НУБіП України, 2019. 220 с.
4. Гірс О.А., Новак Б.І., Кашпор С.М. Лісовпорядкування : підручник. Київ: Фітосоціоцентр, 2013. 435 с.
5. Лісовий кодекс України [із змінами, внесеними згідно із Законом № 1483-VI (1483–17), 9 черв. 2009]. Відомості Верховної Ради України. 2009. № 45. С. 684.
6. Кучерявий В. П. Озеленення населених місць : підручник. Львів : Світ, 2005. 456 с.
7. Методика визначення показників рекреаційної характеристики земель. ВО «Укрдержліспроект». Ірпінь, 2000. 23 с.
8. Лісотаксаційний довідник. Київ : Издательский дом Виниченко, 2013. 496 с.
9. Нормативи оцінки компонентів надземної фітомаси деревостанів головних лісотвірних порід України : довідник (нормативно-виробниче видання). Київ : ФОП Гавришенко В.М., 2013. 454 с.
10. Настанова з упорядкування мисливських угідь. Київ, 2002. 112 с.
11. Гірс О.А. Стиглість деревостанів та використання деревних ресурсів у лісах різного функціонального призначення. Корсунь-Шевченківський. Вид. Майдаченко І.С. 2011. 316 с.
12. Інструктивні вимоги з лісомеліоративного впорядкування захисних лісових насаджень. Київ : 2004. 77 с.
13. Інструкція з впорядкування лісового фонду України. Частина перша. Польові роботи. Ірпінь, Укрдержліспроект, 2006. 104 с.
14. Інструкція з технічної інвентаризації зелених насаджень у містах і селищах міського типу України. Затверджена наказом Держбуду України від 24.12.01 № 226. Зареєстровані в Міністерстві юстиції України від 25.02.02 за № 182/6470. Київ. 2002. 19 с.
15. Рябчук В.П. Недревна продукція лісу. Львів : Вид-цтво «Світ». 1996. 311 с.

Допоміжні:

1. Порядок поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних земельних ділянок. Затверджено Постановою КМУ від 16 травня 2007р. № 733. Київ, 2007. 18 с.
2. Правила рубок головного користування. Затверджено Постановою КМУ від 25 травня 2007р. № 761. Київ, 2007. 12 с.
3. Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів. Затверджено Постановою КМУ від 23 травня 2007 р. № 761. Київ, 2007. 16 с.
4. Про затвердження Правил поліпшення якісного складу лісів. Затверджено Постановою КМУ від 12 травня 2007 р. № 724. Київ, 2007. 6 с.
5. Пробні площі лісовпорядні. Метод закладання. СОУ 02.02.-37-476:2006. Київ, Мінагрополітики України, 2006. 32 с.
6. Робочі правила з впорядкування лісового фонду України. Частина друга. Камеральні роботи. Ірпінь, Укрдержліспроєкт, 2004. 72 с.
7. Робочі правила з впорядкування лісового фонду України. Частина перша. Польові роботи. Ірпінь, Укрдержліспроєкт, 2004. 67 с.
8. Довідник з агролісомеліорації. Київ : Урожай. 1988. 286 с.
9. Правила утримання зелених насаджень у населених пунктах України. Затверджені наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10.04.06 № 105. Зареєстровані в Міністерстві юстиції України від 27.07.06 за № 880/12754. Київ. 2006. 27 с.
10. Закон України «Про благоустрій населених пунктів». Київ, 06.09.05 р. N 2807-IV. 17 с.
11. Генсирук С.А., Нижник М.С., Возняк Р.Р. Рекреационное использование лесов. Київ : Урожай, 1987. 248 с.
12. Нормативно-справочные материалы для таксации лесов Украины и Молдавии [Под ред. Швиденко А.З., Строчинского А.А., Савича Ю.Н., Кашпора С.Н.]. Киев: Урожай, 1987. 560 с.
13. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа. Навчальний посібник. Київ : Арістей. 2007. 480 с.
14. Роговський С.В., Василенко І.Д., Черняк В.М., Хрик В.М., Юхновський В.Ю. Агролісомеліорація : практикум – навчальний посібник [за ред. Юхновського В.Ю.]. Київ : Фітосоціоцентр, 2011. 292 с.

Інтернет-джерела:

1. Про затвердження Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України : наказ м-ва будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України № 105 від 10.04.2006 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-06#Text>. Заголовок з екрана.
2. Про затвердження Інструкції з інвентаризації зелених насаджень у населених пунктах України : наказ Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України № 226 від 24.12.2001 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0182-02#Text> Заголовок з екрана.

3. Інструкція про порядок ведення державного лісового кадастру і первинного обліку лісів : наказ Державного комітету лісового господарства України № 298 від 01.10.2010 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1267-10#Text>. Заголовок з екрану.
4. Про затвердження Порядку ведення державного лісового кадастру та обліку лісів : постанова Кабінету Міністрів України N 848 від 20.06.2007 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-2007-%D0%BF#Text>. Заголовок з екрану.
5. Про затвердження Порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок : постанова Кабінету Міністрів України N 733 від 16.05.2007 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/733-2007-%D0%BF#Text>. Заголовок з екрану.
6. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2021 році. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://mepr.gov.ua/wp-content/uploads/2023/01/Natsdopovid-2021-n.pdf> – Заголовок з екрану.
7. Про затвердження Санітарних правил в лісах України : Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства № 136 від 21.03.2012 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0505-12#Text>. Заголовок з екрану.
8. Закон України «Про мисливське господарство та полювання» : Відомості Верховної Ради України. № 18. ст 132 від 20.02.2000 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1478-14#Text>. Заголовок з екрану.
9. Електронний навчальний курс «Спеціальні види впорядкування лісів». [сторінка курсу веLearn, НУБіП України]. Режим доступу : <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2593>. Заголовок з екрану.